

LAUSUNTO

VN/11392/2024

Lausunto 11.4.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Aihe: Hallituksen esitys laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 12/2024 vp)

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (Tane) kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 12/2024 vp). Tane edistää sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnassa, joten lausunto keskittyy sukupuolten tasa-arvoon liittyviin näkökulmiin.

Sukupuolivaikutusten arviointi

Suomen työmarkkinat ovat jakautuneet voimakkaasti sukupuolen mukaan alojen ja tehtävien osalta, sukupuolten palkkaero on suuri ja naisten työmarkkina-asema on keskimäärin heikempi verrattuna miehiin. Edellä mainituista johtuen voidaan lähtökohtaisesti olettaa, että **työelämään tehtävillä merkittävillä muutoksilla on käytännössä aina sukupuolittuneita vaikutuksia**, joiden tulee olla päätöksentekijöiden tiedossa valmisteluvaiheessa. Hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut edistämään työelämän tasa-arvoa.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pitää erittäin ongelmallisena sitä, ettei hallituksen esityksessä ole arvioitu sen vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Esityksessä todetaan sukupuolivaikutusten ennalta-arvioinnin vaikeaksi, sillä on vaikea arvioida, millä toimialoilla esityksen vaikutukset tulevat tulevaisuudessa eniten näkymään. Päätöksenteon tueksi olisi kuitenkin voitu tuoda tutkimustietoa esimerkiksi muista maista ja selvittää kuinka aiempien työmarkkinamuutosten vaikutukset ovat realisoituneet sukupuolen mukaan. Esityksessä jää

arvioimatta myös esimerkiksi se, minkälaisia välillisiä vaikutuksia ehdotetulla seuraamusmaksulla laittomaksi tuomittuun työtaisteluun osallistumisesta voi olla muun muassa pienituloisiin naisiin ja miehiin.

Myötätuntotaistelut

Myötätuntotyötaistelu on työtaistelu, jolla tuetaan toista työriitaa. Hallitus esittää sellaisten myötätuntotaisteluiden rajoittamista, joita voidaan pitää suhteettomina. Rajoituksen laajuus riippuisi siitä, vallitseeko tilanteessa työrauhavelvollisuus vai ei.

Suomessa alat ja työtehtävät ovat poikkeuksellisen voimakkaasti jakautuneita sukupuolen mukaan. **Tasa-arvoasiain neuvottelukunta pitääkin tärkeänä sitä, että lain valmistelussa selvitetään, minkälaisia vaikutuksia myötätuntotaistelujen rajoittamisella tulisi olemaan eri aloihin.** Tane nostaa esiin esimerkiksi tietyt naisennemistöiset sekä miesennemistöiset alat, joissa työntekijöiden neuvotteluasemaa vahvistamaan voidaan tarvita tukityötaisteluja.

Myötätuntotyötaisteluita on usein käytetty tukemaan matalan järjestäytymisasteen miesennemistöisiä teknisiä aloja. Toisaalta myös eräillä naisennemistöisillä palvelualoilla, kuten kaupan alalla ja matkailualalla, työehtosopimusten kattavuus on melko matala. Kuten hallituksen esityksessä todetaan voi lainvastaisten työtaisteluiden tiukempi sanktiointi tulevaisuudessa vaikuttaa myös naisvaltaisiin aloihin.

Esimerkiksi naisennemistöisellä hoitoalalla muiden alojen myötätuntotaistelut voivat olla keskeisessä asemassa neuvottelutilanteessa. Potilasturvallisuuslailla, joka koskee välttämätöntä terveydenhuoltoa ja kotihoitoa, säädetään suojelutyöstä, jonka tarkoituksena on turvata ihmisten henki ja terveys. Tällaisilla aloilla neuvottelulähtökohdat ovat erilaiset, jolloin muiden alojen tuki voi olla merkityksellistä.

Hallitusesityksessä todetaan, että myötätuntolakkojen tarve voi tulevaisuudessa kasvaa, mikäli työehtosopimusjärjestelmän pirstaloituminen jatkuu. Tältä osin on entistä tärkeämpää pyrkiä huomioimaan esityksen vaikutukset varsinkin matalan järjestäytymisasteen aloilla tai aloilla, joilla on heikompi neuvotteluasema.

Muut huomiot

Tasa-arvoasian neuvottelukunnan tehtävänä on edistää sukupuolten tasa-arvoa. Tane edistää yhteistyötä viranomaisten, työmarkkinajärjestöjen ja muiden yhteisöjen kesken. Neuvottelukunta pitää erittäin tärkeänä yhteistyötä yhteiskunnan eri toimijoiden kesken.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta muistuttaa, että poliittiset päätökset ja niiden sukupuolivaikutukset on arvioitava huolella ja kiirehtimättä, jotta sukupuolten tasa-arvon edistäminen voidaan varmistaa. Lainvalmistelun kiirehtimisen riskinä on, että uudistusten erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia ei ehditä riittävästi arvioida. Tane myös huomauttaa, että säädösehdotuksista pyydettyjen asiantuntijalausuntojen antamiseen tulisi varata riittävästi aikaa.

Pia Sundell
varapuheenjohtaja
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

Taina Riski
pääsihteeri
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta